

Kamu Politikası Öğrenim ve Öğretim Araçları Olarak Sözlük ve Ansiklopediler Üzerine İçerik Analizi

Hatice ALTUNOK¹

Fatma Gül GEDİKKAYA²

Özet

Kamu politikası literatürü politikaların oluşum süreçleri, aktörleri, araçları, analiz yöntemleri, değerlendirme gibi kuramsal temelleri geliştirirken bir yandan da örnek politika alanlarının incelendiği çalışmalarla zenginleşmektedir. Kamu politikaları etkileyen aktörler ve bu aktörlerin etkileme düzeyi, politika gündemlerinin belirlenmesi gibi konulardaki tartışmaların artışı da bu zenginliğin göstergeleridir. Türkiye’de alanın gelişmesinde önemli veri kaynağı uluslar arası literatürden sağlanmaktadır. Uluslararası literatürdeki önemli araçlar olarak sözlük ve ansiklopediler dikkat çekmektedir. Bu makalede sözü edilen sözlük ve araçlar üzerine içerik analizi yapılmıştır. İçerik yapılırken uluslar arası literatürden seçilen eserler ve Türkçe literatürde de yerini almış olan eser kapsama dâhil edilmiştir. Makale genel olarak işlevsel öğrenme ve öğretim aracı olarak kullanılan sözlük ve ansiklopedilerin kamu politikası alanındaki yerine ve bu eserlerin kamu politikasını nasıl bir kapsam oluşturarak açıkladıklarını konusunda okuyucuya bilgiler sunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kamu politikası, kamu politikası öğrenimi ve öğretimi, kamu politikası sözlüğü, kamu politikası ansiklopedisi, içerik analizi

An Analysis On The Contents Of Dictionaries And Encyclopedias As Instruments Of Education On Public Policies

Abstract

The public policy literature maintains a theoretical basis for public policy formulation process, actors, instruments and analysis, as well as it is enriched with the studies on policy analysis on respective fields. The growing discussions on policy actors, their influence on each other or their agenda, proves the development in public policy literature. Turkey gets its share too, from the developments in International literature, in which the dictionaries and encyclopedias have significant place. In this study, these instruments will be evaluated. For evaluation, the dictionaries and encyclopedias from international literature as well as the academic work in Turkey are selected. This study researches the importance of the dictionaries and encyclopedias as instruments of education on public policies, and how they define public policies.

Key Words: public policy, public policy education, public policy dictionary, public policy encyclopedia, content analysis.

¹ Yrd. Doç. Dr., Abant İzzet Baysal Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü, altunokmhatice@gmail.com

² Arş. Gör., Gazi Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü, fghaliloglu@hotmail.com

1. Giriş

İnsanların öğrenme ve öğretme sürecinde faydalandıkları çeşitli araçlar arasında sözlük ve ansiklopediler de yer almaktadır. Bu yazılı öğrenme ve öğretme materyalleri belirli bir alana özgü olarak hazırlanır; Ekonomi Sözlüğü, Sosyoloji Sözlüğü, Suç Ansiklopedisi, Sağlık Ansiklopedisi gibi. Çeşitli alanlar hakkında araştırma yapanların faydalanabileceği, çalışılan konulara ilişkin kavramların başka yakın alanlardan farkları ya da benzerlikleri konusunda fikir sahibi olabilecekleri kısa ve temel bilgilere ulaşmada sözlük ve ansiklopediler pratik araçlar olarak işlev görür. Aynı zamanda bu eserler herhangi bir çalışma alanı için kullanılan terimlerin kastettiği anlamlar konusunda da dayanak teşkil eder.

Farklı konulara ve disiplinlere göre önemli bir çalışma türü olarak sözlük ve ansiklopediler kamu politikası alanında da yer almaktadır. İnterdisipliner niteliği önem taşıyan bu çalışma alanı için sözlük ve ansiklopediler; hükümetlerin politika üretme süreçlerindeki aşamalara, kurumsal ve mevzuat anlamında dayanaklarına, çeşitli kamu hizmeti alanlarında üretilen politikalara ve bunların analiz yöntemlerine yer vermektedir. Bu çalışmalarda genelde kamunun temel organ ve işleyişleri, özelde ise politika analizi ve politika süreci ile ilgili teknik terim, model ve yaklaşımlar hakkında bilgilere yer verilmektedir. Bu bilgiler söz konusu kaynaklar aracılığıyla öğrencilerden, araştırmacılara, bürokratlardan alana ilgi duyan vatandaşlara kadar geniş bir kitleye sunulmaktadır.

Makalede kullanılan araçlar “kamu politikası” alanına yer verdiği tespit edilen, doğrudan bu ismi kullanan ya da kamu yönetimi³ ile birlikte kullanan, araştırmacılar tarafından erişimi sağlanabilen sözlükler ve ansiklopedilerden oluşmaktadır. Bu makale kapsamında yer alacak analiz esasında kamu politikasının çeşitli kavramlar, modeller ya da belirli politika alanlarını inceleyen çalışmalar açısından başvuru kaynağı niteliği taşıyan sözlük ve ansiklopedilerin önemine dikkat çekilmesi planlanmıştır. Ayrıca araştırma ile kamu politikası sözlük ve ansiklopedi içerikleri incelenerek alandaki eğilimlere dikkat çekilmeye uğraşılmıştır. Kamu politikası çalışan öğrenciler, araştırmacılar ve uygulayıcılar⁴ alana özgü terimler ve kavramlar aracılığıyla iletişim sağlarlar. Terimlerin alıcı tarafından anlaşılmadığı

³ Kamu yönetiminin, kamu politikasından daha önemli hiçbir alanı yoktur. Kamu yönetiminin en kritik alanlarından biridir. Kamu yöneticilerinin kamu politikalarının karmaşıklığını anlamaya ihtiyaçları vardır. (Greene, 2005: 302, 272- 273). Kamu yönetimindeki değişimler bağlamında kamu yöneticileri ve kamu politikası hakkında bkz: (Gültekin, 2012).

⁴ Kamu yöneticileri kamu politikaları üzerindeki etkisini toplumsal problemler ve olaylar ve bunların öncelik derecesi belirler. Kamu yöneticileri uyguladıkları politikaların başarıya ulaşması, değişen koşullara uyum sağlanabilmesi için yeni politikalar üretmeleri gerekmektedir (Gültekin, 2012: 97). Dolayısıyla kamu politikasının kavram bilgileri uygulayıcılar için de önem taşımaktadır.

ya da konu ile bağdaştırılmadığı durumlarda, etkili bir iletişim ve literatürde terim birliğinin sağlanmasını engelleyebilmekte bu durum aynı zamanda öğrenme sürecini de olumsuz etkileyebilmektedir. Özellikle kamu politikasının Türkiye’de gelişim süreci içerisinde olduğu dikkate alındığında, ulaşılan ortak noktalar ve istisnai boyutlara yer verilerek politika incelemelerine ilişkin bilgi birikimine katkı sağlanması hedeflenmiştir. Belirlenen sözlük ve ansiklopediler hakkındaki analizin yer aldığı bu makale ile sözü edilen eserler hakkında Türkçe literatürde daha geniş kapsamlı araştırmalar yapılmasına yönelik bir giriş yapılacağı düşünülmektedir.

2. Türkiye’de Kamu Politikasının Gelişimini İnceleyen Çalışmalar

Kamu politikası ve analizi çalışmaları, hükümet faaliyetlerinin sebepleri ve sonuçlarını tanımlamaya çalışması ve sosyal, ekonomik ve siyasal aktörlerin politikalara olan etkilerini incelemesinden dolayı, siyaset bilimi ve kamu yönetimi alanına yeni bir boyut katma iddiasını taşımaktadır (Demir, 2011: 107). Bu bağlamda kamu politikasının kapsamı ve temel niteliklerinin hatırlanması yararlı olacaktır. Kamu politikasına ilişkin ana hatlar aşağıdaki maddeler yardımıyla çıkarılabilir (Chakrabarty ve Chand, 2012: 184; Shafritz, 2004: 243; Pacesilave Profiroiu, 2006: 151-152):

- Rastgele davranışlardan ziyade amaçlı ya da amaç odaklı eylemlerle ilgilidir.
- Kamu yararına hizmet eden idareler tarafından takip edilen ve benimsenen bir eylem rotasıdır.
- Kamu idarelerince uygulanan kamu hukuku veya düzenlemeler aracılığıyla kamu adına oluşturulur.
- Hükümetlerin yapmayı niyet ettiklerinden çok gerçekten yaptıkları şeylerdir.
- Pozitif ya da negatif biçimlerde olabilir şöyle ki hükümetler bazı konularda faaliyet gösterirken bazı konularda hiçbir şey yapmama kararı alabilir.
- Süreçler, çıktılar ve sonuçlara sahiptir.

Kapsamı genel olarak yukarıdaki gibi açıklanan kamu politikası araştırmacılar tarafından teorik, pratik ve siyasal amaçlarla çalışmaktadırlar Teorik nedenler; siyaset bilimcilerin siyasetin dünyasını açıklamak ve anlamak için araştırmalarına dayanmasından kaynaklanır. Bu araştırmacılar kişilerin ve kurumların siyasal davranışları hakkında açıklayıcı genellemeler geliştirmek için girişimde bulunurlar. Çünkü kamu politikası siyasetin bir bölümüdür ve siyaset bilimciler de siyasal parti yapıları, çıkar grupları, parti içi rekabet, seçim sistemleri ve yasama-yürütme ilişkileri gibi konularla ilgilenirler. Kamu politikasının

çalışılmasının nedenleri arasında gösterilen pratik nedenler ise siyaset bilimcilerin ve politika öğrencilerinin bilgiyi, uygulamadaki problemleri çözmek için kullanma amacı yer alır. Siyasal nedenler ise eğitimin yaygınlaşması, kitle iletişim araçları yoluyla siyasi katılım ve halkın harekete geçmesinden doğan nedenleri içerir (Cochran vd., 2012: 2-3).

Politika çalışmalarının gelişmesini sağlayan nedenlerin başında kamu sektörünün gelişmesi ve sorunların artan karmaşıklığı yer almaktadır. Bu durum politikaların hazırlanması ve uygulanmasında teknik ve yeteneklerin kullanılması için uzman bir anlayış gereksinimini artırmıştır. Bunun yanında politika çalışmaları için özellikle üniversitelerde toplumsal meselelerin çözümü için formüle edilen teorilerin uygulanması fikri öncelikli kaygılar arasında yer almaya başlamıştır. Bilgi ve uygulama arasında, bilim ve yönetim arasında köprüler kurma girişimleri yönünde büyük bir istek doğmuştur (Pacesila ve Profiroiu, 2006: 149). Böylece kamu politikasının teori ve uygulama yönleriyle gelişimi başlamıştır. Kamu politikası çalışmalarının gerekliliği konusunda uluslararası literatürün dikkat çektiği temel noktalar; bilimsel anlayışı geliştirmek, problem çözmeyi kolaylaştırmak ve politikalar konusunda daha gerçekçi tavsiyeler sunabilmektir (Demir, 2011: 110).

Bir disiplinin gelişimi ve eğitim-öğretiminin durumu konusunda fikir sahibi olmak için ders programları, ders materyalleri (kitaplar, makaleler, sözlük ve ansiklopediler) incelenebilecek araçlar arasındadır. Harold Lasswell ve Daniel Lerner'in 1951'deki *The Policy Science: Recent Developments in Scope and Method* eserlerinin basımından itibaren kamu politikası ilgi çekici bir disiplin olarak gelişim göstermiş ve çağdaş sosyal bilimlerde bir devrim olarak görülmüştür. Bu alanın doğası inceleme konularından biri olmuştur (Huang, 2002: 275). Ulusal literatürde, kamu yönetimi ve kamu politikaları disiplinlerinin doğasını ve gelişimini eğitim-öğretim programları, akademik yayın ve ders materyallerindeki yerini inceleyen çeşitli çalışmalar bulunmaktadır (Çevik, 2007; Orhan, 2007; Yıldız vd., 2011; Ömürgönülşen, 2010; Köseoğlu, 2013)⁵. Bu çalışmalar "*Türkiye'de kamu politikası analizi alanının ve çalışmalarının durumu nedir?*" (Olgun, 2015: 73) gibi sorulara cevap verir niteliktedir. Yıldız ve diğerlerinin (2011: 356) araştırmasına göre kamu politikaları derslerinde nicel bir artış olsa da, kamu politikası analizine ilişkin teknik ve metotların ders programlarında olmaması derslerin derinleşmediğini göstermektedir. Kamu politikaları derslerindeki artışla orantılı şekilde kamu politikası üzerine Türkçe eserlere ve araştırmalara gerek olduğu vurgulanmaktadır (Yıldız vd., 2011: 359). Yine 2011 yılında Demir, Türkiye'de

⁵ Kamu politikasının Türkiye'deki kuramsal gelişimi için bkz: Altunok, Gedikkaya, 2016: 27.

kamu politikası ve analizi hakkında detaylı literatür çalışmaları, karşılaştırmalı çalışmalar, ampirik çalışmalar ve örnek olay çalışmalarına ihtiyaç olduğuna dikkat çekmiştir (Demir, 2011: 118). Türkiye’de kamu politikasına ilişkin çalışmalarda kuramsal boyutta süreç, karar verme modelleri, uygulama yaklaşımları gibi konular incelenirken uygulama boyutunda yönetimin faaliyetleri analiz edilmektedir (Erat, 2014: 109). Çeşitli süreli yayınlarda kamu politikası çalışmalarının yerine ilişkin çalışmalar yapılmıştır. Amme İdaresi Dergisi üzerinde yapılan bir incelemede araştırmacı 1968-2014 yılları arasındaki yazılarda çeşitli sınırlamalarla kamu politikası kapsamlı yazıları kategorize etmiştir (Olgun, 2015). 1980-2014 yılları arasında kamu politikasındaki kavramsal yapı ve gelişimi Web of Science veri tabanında yer alan makaleler üzerinden incelenmiştir (Tabak vd., 2015).

Lisans düzeyinde kamu yönetimi programlarının içerisinde ya da doğrudan kamu politikaları/kamu politikaları analizi programları açılmaktadır. Bazı üniversitelerde doğrudan kamu politikaları adıyla dersler açılmamakla birlikte, bu konular yönetim ile ilgili derslerde kullanılan öğretim materyali ve dersi veren öğretim elemanının kişisel yönelimine bağlı olarak ders içeriklerindeki çeşitli değişiklikler yoluyla kısmen ele alındığı saptanmıştır (Ömürgönülşen, 2010: 152).

Türkiye’de üniversitelerde kamu politikası ve politika analizine özgü derslere verilen önem 2000’li yıllara kadar gözle görülür bir gelişme göstermemiştir (Köseoğlu, 2013: 20). Ancak 2000’lerden sonra önemli bir artış yaşanmış ve kamu yönetimi bölümlerinde hızla kamu politikaları dersleri verilmeye başlanmıştır (Yıldız vd., 2011: 352).

Kamu politikasına ilişkin akademik bilgi üretimi sadece makale ve kitap gibi çalışmalarla sınırlı kalmamış ve 2009 yılından itibaren toplanmaya başlayan “Kamu Politikası Çalıştayı”⁶ bu alanda çalışan akademisyenleri bir araya getirmiştir (Köseoğlu, 2013: 22). Kamu politikasının gelişimi/gelişim düzeyi/sorunlar/öneriler hakkında çalışmalar yapılmaktadır. Bu konu odaklı çalıştayların süreklilik kazanması, kamu yönetimi ve siyaset bilimi bölümlerinde ilginin artması, tezlerde, kitaplarda, makalelerde kamu politikasının inceleme sistematığı olarak tercih edilmesindeki yönelim düzeyinin dikkate değer nitelikte olduğu söylenebilir.

⁶ Kamu Politikaları Çalıştayı’nın ilki 18-19 Haziran 2009’da Mersin Üniversitesi’nin ev sahipliğinde yapılmıştır. 2. Kamu Politikaları Çalıştayı 2010 yılında Türkiye Amme İdaresi Enstitüsü’nde, 3. Kamu Politikaları Çalıştayı 2011 yılında Balıkesir Üniversitesi’nde, 4. Çalıştay 2012 yılında Hacettepe Üniversitesi’nde, 5. Çalıştay 2013 yılında Yıldırım Beyazıt Üniversitesi’nde, 6. Çalıştay ise 2015 yılında Sakarya Üniversite’sinde düzenlenmiştir. 2016 yılında Artvin Çoruh Üniversitesi’nde yapılması planlanan 7. Kamu Politikaları Çalıştayı ise OHAL nedeni ile iptal edilmiştir.

3. Araştırmanın Yöntemi

Makalede kamu politikası alanına ilişkin ansiklopedi ve sözlüklerde alanın çoğunlukla hangi kavramların hangi esaslarına yer verilerek açıklandığını araştırmak için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

İçerik analizi süreçleri kategorilere ayırarak metinsel verilerden geçerli ve yinelenen çıkarımlarda bulunmayı sağlayan bir araştırma metodudur. Bu metot ilk olarak Birinci ve İkinci Dünya Savaşında düşman ülkelerin radyo haberlerini ve diğer metinleri analiz etmek için kullanılmıştır. 1940'lı yıllara kadar bilimsel araştırmalarda bir yöntem olarak başvurulmamıştır (Fattorevd.,2012: 220). İçerik analizi yöntemi bir metnin sembolik içeriğinin nicel ve nitel betimlemesinin yapılmasında kullanılmaktadır. Yöntemin iki temel işlevi vardır: kuşkuvarı gidermek ve mevcut olandan olmayana yönelik çıkarımda bulunmak. İçerik analizinde amaç sayıca fazla metin yığını içerisinde, araştırma sorusu açısından önemli olan ortak bilgileri tespit edip değerlendirmektir (Gökçe, 2006: 21-22). İçerik analizi, metnin hacimli olmasından kaynaklanan sorunlarda, bir konunun belirli bir mesafeden incelenmesi gerektiğinde, bir metnin içinde üstünkörü gözlemlerle fark edilmesi zor olan mesajları açığa çıkarmakta faydalı olmaktadır (Neuman, 2006: 468).

İçerik analizinde ölçüm için yapılandırılmış gözlem (yazılı kurallara dayandırılan sistematik, dikkatli gözlem) kullanılır. İlk olarak bir kodlama sistemi geliştirilir ve gözlemlerin nasıl kategorilere ayrılacağı ve sınıflandırılacağı açıklanır. Kodlama sisteminde sıklık (mesaj ne sıklıkta kullanılıyor), yönelim (mesajlar olumlu-olumsuz, destekleyici ya da karşı), yoğunluk (mesajın şiddeti ve gücü) ve alan (bir metindeki mesajın boyutları ya da ona ayrılan yeri ya da hacmi) özelliklerinden biri veya tümü ölçülebilir (Neuman, 2006: 469-470).

İçerik analizinin bileşenleri aşağıdaki gibidir (Gökçe, 2006: 51):

- Problemin tanımlanması: Araştırma sorusunu/amacını belirleme,
- Kategori sistemini oluşturma: Kategorileri tanımlama ve kodlama kurallarını belirleme,
- Ölçüm birimlerini belirleme: Kodlama ve analiz birimlerini tanımlama ve örnekleme belirleme.

İçerik analizi en basit biçimiyle sayma işlemlerinden oluşmaktadır (Marshall, 1999: 316). Öyle ki araştırma sorusu çerçevesinde belirlenen kriterler göz önünde bulundurularak yoğunluk (örneğin bir kavramın kaç kere metinde yer aldığı gibi) hesabı yapılır. Bu

araştırmada frekans analiz tekniği kullanılacaktır. Frekans analizi, t sayılabilecek nitelikteki birimler (örneğin sözcük) sayılarak hangi sıklıkta görüldüğünü sayarak analiz göstergeleri frekans türünde ifade edilir. Frekans analizi, birim veya öğelerin sayısal, yüzdesel ve oransal bir tarzda görünme sıklığını ortaya koymaktadır. Bu şekilde belirli bir ögenin yoğunluğu ve önemi anlaşılabilir. Frekans analizi sonunda, öğeler önem sırasına göre sıralanır (Bilgin, 2014: 18-20).

Bu yöntemin sosyal bilimlerde temellerini sistematik veri üretilmesine ve toplanmasına büyük ilgi duyan Lasswell atmıştır (Hansen, 2003; Herkner, 2003; Padioleau, 2011; Kara, 2016). Bu araştırmanın soruları şunlardır⁷: kamu politikası sözlük ve ansiklopedilerinde kavram tercihleri nelerdir? Nasıl genellemeler ya da istisna hususlar dikkat çekmektedir? Araştırmanın varsayımları ise şunlardır:

Varsayım 1: Sözlük ve ansiklopedilerin kapsamaları interdisipliner niteliğe sahiptir.

Varsayım 2: Sözlük ve ansiklopedilerinde hem kuramsal hem de uygulamaya ilişkin maddeler yer almaktadır.

Varsayım 3: Sözlük ve ansiklopedilerinde alana katkı sağlayan teorisyenlere yer verilmektedir.

Varsayım 4: Sözlük ve ansiklopedilerinde ortak kullanılan kavramlar mevcuttur.

Araştırmanın analiz birimini, araştırma kapsamındaki sözlük ve ansiklopedilerin madde başlıkları oluşturmaktadır. Araştırmanın evreni kamu politikasına ilişkin basılan sözlük ve ansiklopedilerdir. Sadece kamu politikası adını taşıyan, kamu politikasına kamu yönetimi veya siyaset bilimiyle birlikte yer veren sözlük ve ansiklopediler bu inceleme konusunun evrenini oluşturur. Ancak bu makale çerçevesinde İngilizce literatür içerisinde S. Nagel (1994) *Encyclopedia of Policy Studies*, J. Shafritz (2004) *The Dictionary of Public Policy and Administration*, J. Shafritz (2000) *International Encyclopedia of Public Policy and Administration*, D. Schultz (2004) *Encyclopedia of Public Administration and Public Policy*, J. Rabin, E. M. Berman (2008) *Encyclopedia of Public Administration and Public Policy*,

⁷Makalenin kapsamıyla bağlantılı olarak O'Hara'nın *International Encyclopedia of Public Policy* adlı eser üzerinde yaptığı betimleyici incelemesi, Karkın'ın "Lisans Düzeyinde Bazı Kamu Yönetimi (Yönetim Bilimi) Ders Kitaplarının Görsel İçerik Analizleri" adlı makalesi örnek çalışmalar olarak gösterilebilir.

Türkçe literatürde ise H. Altunok-F. Gedikkaya (2016) *Kamu Politikaları Ansiklopedisi* inceleme için seçilen örnekleri oluşturmaktadır.⁸

4. İncelenen Sözlük ve Ansiklopedilerde Kamu Politikası

Sözlük, ansiklopedi ve biyografi incelemeleri gibi eserler, bilimsel araştırmaya temel oluşturan ve ilk başvuru başlıca bilgi kaynaklarıdır. Yazının icadıyla bilimsel çalışmaların aktarımı ve sistemleştirilmesiyle sözlük ve ansiklopedilerin yazılması gereksinimi hissedilmiştir (Yıldız, 1998: 189). Bilim dallarındaki branşlaşma arttıkça böyle eserlerin kamu politikası gibi pek çok alanda üretildiği görülmektedir.

Kavramların her bilim dalı için farklı tanımlanması gerekmektedir. Çünkü her kavramların ifade ettiği anlamlar, bilim dalları için farklı karşılıklara sahiptir. Örneğin davranış kavramı sosyolojide, psikolojide ve eğitim bilimlerinde farklı içerikte tanımlanır (İslamoğlu, 2009: 6). Bilim alanlarında kavramlar ve temel önermeler aynı veya yakın olsa da farklı disiplinlerdeki kullanımlarında farklılıklar görülebilir (Gül ve Gül, 2013: 323). Bu bağlamda özellikle Türkiye'deki gibi gelişen bir niteliğe sahip olan kamu politikasının kavram bilgilerinin artırılmasında için sözlük ve ansiklopediler işlevsel kaynaklar olarak değerlendirilebilir. Bu makale kapsamında seçilen eserler hakkında oluşturulan kayıt tablosu aşağıda sunulmuştur:

Tablo 1: Eserler Hakkında Kayıt Tablosu

Eser Adı	Editör/Editörler	Yazar Sayısı	Yayın Yılı	En Son Basım	Yayımlandığı Ülke	Sayfa Sayısı	Madde-Bölüm Sayısı
Encyclopedia of Policy Studies	Stuart S. Nagel	42	1994	İkinci	Amerika	956	35
Defining Public Administration: Selections From The International Encyclopedia of Public Policy and Administration	Jay M. Shafritz	52	2000	Birinci	Amerika-İngiltere	465	45 (B)
Encyclopedia of Public Administration and Public Policy	David Schultz	124	2004	Birinci	Amerika	526	466
The Dictionary of Public Policy and Administration	Jay M. Shafritz	1	2004	Birinci	Amerika	310	1579 (M) 35 (B)
Encyclopedia of Public Administration And Public Policy	Evan M. Berman-Jack Rabin	367 (3 cilt)	2008	İkinci	Amerika	2106	470
Kamu Politikaları Ansiklopedisi	Hatice Altunok-Fatma Gül Gedikkaya	61	2016	Birinci	Türkiye	399	141

Kayıt tablosunda görüldüğü gibi eserlerden ilki 1994 yılında basılmış, diğerlerinin basımı ise 2000 sonrasıdır. Eserlerden biri hariç, editör/editörler ve çok sayıda yazarın katkısıyla oluşturulmuştur. Yazarların farklı uzmanlık alanlarına sahip olmaları, kamu

⁸İnceleme kapsamına seçilen eserler kamu politikası alanındaki sözlük ve ansiklopedilerin bütünü temsil etmemekte sadece Türkçe literatürde bu çalışmaların bilinirliğine katkı sunulması amaçlanmıştır.

politikasının disiplinler arası niteliğini yansıtmaktadır. Kavramlar -iki çalışma hariç-referanslı açıklanmış ve indeksleri oluşturulmuştur.

Tablo 2: Eserlerin İçerik Kategorileri ve Açıklamalar

Kategori	Açıklama
Teorisyenler	Lasswell, Simon,Dahl, Mills, Weber, Wildavsky, Gantt, Lindblom, Allison, Bentham, Hayek, Lowi, Etzioni, Hogwood, Gunn, Easton, Meter, Horn, Morgan, Pressman, Wildavsky, Kingdon, Habermas, Popper, Lipsky, Rawls,Nozick, Diver, Janis, Fox-Hugh Miller.
Disiplini Tanımlama	Disiplinin tanımlanmasında belirsizlik olduğu, kamu yönetiminden ayrı bir disiplin olduğu, disiplinler arası niteliği, uygulamalı sosyal bilimlerden daha fazlası, kamu programlarından, projelerinden, örgütsel politikalardan farklı olduğu, karar verme süreci, sorun odaklı, girdileri çıktılara dönüştürme süreci, politikalar toplumsal meselelerin çeşitli düzeylerde çözümüne işaret eder, hükümetlerin yapması ya da yapmaması gerekenlerle ilgilenme, politika formülasyonu ve uygulama, modern demokratik süreçlerle politikaların yapılması, kapsamı, yararları, her disiplinin kendi politika alanını oluşturmakta, dinamik, hızlı gelişmektedir.
Disiplinin Tarihçesi	İkinci Dünya Savaşı sonrası 1960'larda Amerika'da gelişmiştir, Harold D. Lasswell, Politika Bilimleri, Minnowbrook Konferansı.
Politika Analizi	Politika analizi, politika analisti, politika metni, disiplinlerin doğası, disiplinlerarası ilişkiler, politikayla ilgili disiplinler, öğrenilmiş uzmanlıklar, değerler, etik, deontoloji, standartlar, örnek olay incelemesi, öyküleyici politika analizi, katılımcı politika analizi, klasik yaklaşım, post-pozitivist yaklaşımlar, fayda maliyet analizi, grup modeli, politika çıktıları, siberetik, sistem analizi, veri bütünlüğü, doğrusal programlama, matematiksel modelleme, yöneylem araştırması, zaman serisi analizleri, içerik analizi, maliyet etkinliği, sistematik araştırma teknikleri, swot analizi, meso analiz, meta analiz, politika değerlendirme, değerlendirme araçları, politika sonuçları, politika etkileri, politika başarısızlığı.
İdeolojik-Felsefi Perspektif	Postmodernizm, feminizm, mantıksal pozitivism, pragmatizm, post-pozitivist yaklaşımlar, kapitalizm, sosyalizm, Şikago okulu, liberalizm, keynesçilik, kapitalizm, marksizm, mantıksal pozitivism, faydacılık, toplulukçuluk, elit teori, iki adalet kuramı, çoğulculuk, demokratik-çoğulcu siyaset.
Teori, Model, Yaklaşım	Kamu tercihi teorisi, fayda-maliyet yaklaşımı, kurumsal teori, yeni kurumsallaşma, tarihsel kurumsalcılık,kaos teorisi, elit teori, oyun teorisi, grup teorisi, sistem teorisi, at nalı çivisi problemi, aşağıdan yukarıya yaklaşım, çoklu akım teorisi, çöp kutusu modeli, karmaşıklık kuramı, kesintiye uğratılmış denge modeli, melez yaklaşım, politika yayılım ve yenilik modeli, taraftarlık/savunuculuk modeli, çıkar grupları teorisi,vekalet kuramı, yukarıdan aşağıya yaklaşım, rasyonel yaklaşım.
Politika Yapım Süreci	Gündem belirleme, politika probleminin belirlenmesi, politika süreci, politika geliştirme süreci, politika tavsiyesi, politika oluşturma, politika tasarımı, araştırma, amaçlar, hedef kitle, politika araçları, kamuoyu, yorumlayıcı kurumlar, vatandaş katılımı, lobicilik, politika süreci modelleri, yönetim ağları, politika değişimi, politika yayılımı, politika ağları, politika sonlandırma, çoklu akım teorisi, çöp kutusu modeli, kesintili denge modeli, artırmacı karar verme (inkrementalizm), kamu politikası girişimcisi, politika liderliği, politika seçeneklerinin üretilmesi, politika ağları, ekonomik çıkarlar, siyasal sistem, politika alt sistemleri, hükümetlerarası ilişkiler.

Karar Verme	Karar verme süreci, çöp kutusu modeli, artırmacı karar verme, karar destek sistemleri ve türleri, karar sürecinde anayasal seçim, karar sürecinde kolektif seçim, karar sürecinde eylemsel seçim, karar sürecinde yayılmacı seçim, rasyonel karar verme, kantitatif karar verme, natüralist karar verme, karma model, karar verme sürecinde değerler, ulusal karar verme süreci, yerel karar verme süreci, bölgesel karar verme süreci, politika pencereleri, siyasal karar verme, grup düşünme.
Politika Aktörleri	Aktör, kurum, kamu kurumu, kamu kuruluşu, bürokrasi, hükümet, Avrupa Birliği, sokak düzeyi bürokratları, ombudsman, savunuculuk örgütleri, lobiler, bürokrasi, sokak düzeyi bürokratlar, vatandaş, belediye başkanı, vali, komisyonlar, komite, hükümet konseyi, yürütme gücü, hükümet, hükümetlerarası organizasyonlar, iktidar, yargısal denetim, yargısal aktivizm, sendikalar, kar amacı gütmeyen örgütler, siyasal partiler, baskı grupları, kamu özel ortaklıkları, düşünce kuruluşları, medya, özel sektör, parlamento, parastatal organizasyonlar, sivil toplum örgütleri, politika toplulukları, uluslararası aktörler, yasama, yürütme, yargı/mahkemeler, paydaşlar, bilgi sahipleri, karar vericiler, politika savunucuları, çıkar grupları, politika aktivistleri.
Politika Uygulama	Politikanın yasallaşması, kanun, politika stratejileri, politika eylemi, sokak düzeyi bürokrasisi, kurumsal temeller, networkler, uygulama düzenlemeleri, işlem maliyetleri, işlem kaynakları, yönetim yapıları, kamu özel işbirlikleri, örgüt kültürü, örgütsel davranış, aşağıdan yukarıya yaklaşım, yukarıdan aşağıya yaklaşım, kurumsal model, politika ağları, politika ağları tipolojileri, kamu tercihi teorisi, tarihsel kurumsalcılık, yönetim, politika aktörleri, uygulama yapıları, politika kurumları, toplumsal kabul, siyasal destek, politika değerlendirme, eylem araçları, hızlı bilgi paylaşımı, geri bildirim, politika liderliği yaklaşımının sürdürülebilirliği, siyaset-yönetim tutarlılığı, siyaset-yönetim ikiliği.
Politika Alanları	Dış politika, kalkınma, sanayi, ekonomi, ticaret, maliye, para, gelirler, vergi ve harcama, konut, kent, kentleşme, uluslararası güvenlik ve ulusal politika, seçim, yasama reformu, insan hakları, ekonomik düzenlemeler, çalışma, sosyal güvenlik, emek, istihdam, personel, iletişim, tarım, toprak, orman, su, çevre, enerji, tabii kaynaklar, azınlık, ceza hukuku, eğitim, sağlık, ilaç, biomedikal, nüfus, teknoloji, uzay, savunma, güvenlik, milli güvenlik, taşıma, ulaştırma, ulusal politika, yerel politika, örgütsel politika, afet yönetimi, bölgesel kalkınma, göç, kriz yönetimi, kültür, spor, aile, toplumsal cinsiyet.

Eserlerin içerik kategorileri ve bunlara ilişkin açıklamalar Tablo 2’de 11 kategoride yansıtılmıştır. Kavramları madde olarak açıklayan çalışmalarda maddeler kategorilere göre ayrılırken, bölümler esasında hazırlanan çalışmalarda bölümlerin içeriğinden seçilen kavramlar; teorisyenler, disiplini tanımlama, tarihçe, politika analizi, ideolojik-felsefi perspektif, teori-model-yaklaşım, politika yapım süreci, karar verme, politika aktörleri, politika uygulama, politika alanları kategorilerinde gruplandırılmıştır.

5. Kategori ve Açıklamalardan Çıkarımlar

İncelenen eserler interdisipliner bir yelpazede kamu politikasına ilişkin kavram havuzu sunmaktadır. Disiplinin tanımına ilişkin kategoride eserlerde kamu politikasının interdisipliner niteliği vurgulanmış ve bağımsız bir disiplin şeklinde tanımlanmıştır. Kamu

politikasının karar verme süreci odaklı olduğu belirtilmiş ve özellikle hükümetlerin eylemlerindeki karar verme süreci öne çıkarılmıştır. Disiplinin tanımlanmasında ve tarihçesinde Lasswell, Lerner ve Politika Bilimleri temel alınmış, Lasswell, Lerner, Dahl, Lindblom, Simon, Weber, Etzioni, Bentham, Allison, Mills, Wildavsky gibi teorisyenler eserlerin tamamında yer almıştır. Lowi, Hoogwood-Gunn, Kingdon, Lipsky, Nozick, Fox-Hugh Miller, Diver, Janis ise bir eserde açıklanmıştır.

Politika analizi kategorisindeki kavramlardan fayda maliyet analizi, sistem analizi ortak kavramlar olarak öne çıkarken, matematiksel modelleme, yöneylem araştırması, zaman serisi analizleri, meso-meta analiz gibi kavramlar birer eserde açıklanmıştır. Çalışmalarda genel olarak analiz metotları konusunda çeşitliliğin zayıf olduğu söylenebilir.

İdeolojik-felsefi perspektif bağlamında ise postmodernizm, pozitivism-post-pozitivism, çoğulculuk, yararcılık, pragmatizm eserlerin genelinde yer almıştır. Teori, model, yaklaşım kategorisinde sistem modeli, kurumsal teori, elit teori, grup teorisi, kamu tercihi teorisi, fayda-maliyet yaklaşımı, tarafsızlık/savunuculuk modeli eserlerin tamamında incelenmiştir.

Politika yapım süreci kategorisinde tespit edilen kavramlardan bazıları dışında tamamının eserlerde ortak kullanımı söz konusudur. Politika liderliği, kamu politikası girişimcisi, yorumlayıcı kurumlar, hükümetlerarası ilişkiler bir eserde geçmiştir. Karar verme sürecine ilişkin kavramlar ortaklık göstermekle birlikte eserlerin tamamında karar vermeye ilişkin teknik boyutunun dar kapsamlı olduğu görülmüştür.

Politika aktörleri en zengin kavram kapsamına sahip kategorilerden biri niteliğindedir. Yasama, yürütme, yargı, bürokrasi gibi tabloda yer alan aktörlerin tamamı çalışmalarda ortak kapsamı oluşturmaktadır. Burada Amerika menşeli eserler başkan, kongre gibi siyasi aktörlere yer verirken; Türkiye menşeli eserde cumhurbaşkanı, TBMM gibi ülkelere özgü aktör farklılaşmalarının yansıdığı belirtilmelidir.

Politika uygulama kategorisindeki maddeler genel olarak benzerlik taşımaktadır. Politika alanlarına ilişkin kategori en zengin kapsamı oluşturmaktadır. Eserlerin tamamında tercih edilen politika alanları uzay politikaları gibi birkaç istisna dışında benzerdir. Tema odaklı politika incelemelerinde genellikle atıflar her ülkenin kendi kurumsal ve yasal temellerini, ilgili uluslararası örgütler gibi etkenleri kapsamaktadır. Bu incelemeler yapılırken

sınırlı düzeyde başka bir ülkenin aynı temadaki politika uygulamalarına atıf yapıldığı görülmektedir. Dolayısıyla eserlerde karşılaştırmalı politika incelemelerine örnek sunacak kapsama sahip olmadığı söylenebilir. Farklı ülke örneklerine ilişkin karşılaştırmalı perspektifin sınırlılığı dikkat çekmektedir.

Kamu politikasının disiplinler arası niteliğin Tablo 2’de yer alan kategoriler incelendiğinde yansıdığı görülmektedir. Siyaset bilimi, kamu yönetimi, hukuk kökenli kavramlar bölümlendiğinde bu çeşitlilik resmedilmektedir. Parlamenter sistem, çoğulculuk, siyasal kültür, siyasal sistem, siyasal partiler gibi siyaset bilimi kökenli kavramlara; yönetsel etik, denetim, planlama, rasyonellik, bütçeleme, bürokrasi, memuriyet, e-devlet, oligarşinin tunç kanunu, parkinson kanunu, peter ilkesi, büropatoloji, liyakat sistemi, minnowbrook konferansı, yeni kamu işletmeciliği, siyaset- yönetim ikiliği, öğrenen örgütler, örgüt kültürü, etkinlik, verimlilik, hesapverebilirlik, siyasal atama, teknokrasi, teknokrat, kamu özel iş birliği, yönetişim, yönetsel sistem, yönetsel kültür gibi kamu yönetimi-yönetim bilimi kökenli kavramlara; mahkemeler, yargı bağımsızlığı, vatandaşlık hakları, ombudsman, kamu yararı, kamu hizmeti, kamu düzeni, kamu gücü, kamu kurumu, kamu kuruluşu hukuk kavramları şeklinde kategorize edilebilir.

6. Sonuç

Kamu politikası sözlük ve ansiklopedileri bu çalışmada öğrenim ve öğretim aracı olarak ele alınmış ve seçilmiş örnekler üzerine içerik analizi yapılmıştır. Makale kapsamında seçilmiş sözlük ve ansiklopedilerin nicel ve nitel yönleri sunulmuştur. Çalışmalarda kamu politikasının kuramsal gelişimi, bu gelişime katkı sunan kuramcılar, geliştirilen modeller, politika yapımını belirleyen karar verme süreçleri gibi konularda temel bilgilere yer verilmiştir. Makalenin varsayımları esasında ulaşılan sonuçlar şöyledir; incelenen sözlük ve ansiklopedilerin kapsamları interdisipliner niteliktedir, eserlerde kurama, uygulamaya ve teorisyenlere ilişkin maddeler yer almaktadır. Eserlerde ortak kullanılan kavramlar mevcuttur. Bu çalışmaların tamamının giriş ya da önsözlerinde kamu politikasının teorisyenler, uygulayıcılar, araştırmacılar gibi kitlelere kamu politikalarının geliştirilmesi, uygulanması, değerlendirilmesi, politika çalışmalarının doğası gibi konularda bilgi sunmayı hedeflediklerinden söz edilmiştir. Her birinin bu doğrultuda ihtiyaç duyulan bilgilerin geneline yönelik olması beklenmemekle birlikte bu eserlerin önemli birer başvuru kaynağı oldukları vurgulanmalıdır. Kamu politikası alanında çok sayıda kitap ve makale gibi materyaller olmakla birlikte, sözlük ve ansiklopedileri ayrıcalıklı kılan bazı yönler

bulunmaktadır. Farklı disiplinlere ait kavramların kamu politikası potasında hangi anlamları ifade ettiği ve politika aktörleri, politika yapımı, politika uygulaması, politika değerlendirmesi gibi konuların içeriklerinin en genel ve kısa açıklamalar bu eserlerde yer almaktadır. Bu esasta sözlük ve ansiklopedilerin kamu politikası için teoriler, kavramlar, uygulamalar, kanunlar, kurumlar, literatür konuları hakkında bilgi sahibi olması gereken uygulayıcı ve akademisyenler için bir araç niteliğinde (Shafritz, 2004: 7) oldukları söylenebilir. Bunlara ek olarak politika çalışmalarının geçmişi ve genel doğası, politika araştırma kurumları, esasları, süreçleri ve politika çalışma metotları, politika çalışmalarının geleceği (Nagel, 1994: 7) hakkında sözlük ve ansiklopediler temel bilgiler için bir çerçeve sunabilirler

Kamu politikası 1960'larda ortaya çıkışından bugüne en hızlı gelişen profesyonel eğitim ve öğretim alanlarından biri olmuştur (Shires, 2004: 351). Hızlı gelişen bu alanın gelişimi için Türkiye'de için öncelikle akademik ve teorik altyapısının güçlendirilmesi gerekmektedir (Kaptı, 2011). Ana kaynakların artırılmasının gerekliliği yanında, temel bilgilere ulaşmak için Türkçe literatürde 2016'da ilk örneği olan kamu politikaları ansiklopedisi benzeri çalışmaların sözü edilen altyapının güçlendirilmesi bağlamında işlevsel bir rol üstlenebileceği düşünülmektedir.

Kamu yönetimi, siyaset bilimi gibi alanlarda farklılaşan yönelimler, siyasal-toplumsal tercihler aynı zamanda kamu politikasının inceleme yöntem ve temalarında değişiklik meydana getirir.⁹ Kamu politikaları oluşum ve yönetim süreçlerinde siyasal, toplumsal vb. pek çok parametre etkili olduğundan bu süreçler karmaşık hale gelmiş böylece birçok kuramsal yaklaşım ve metodoloji ortaya çıkmıştır (Gül ve Gül, 2013: 322). Politika problemleri, politika geleceği, politika eylemleri, politika sonuçları ve politika performansı hakkında argüman üretimi ve bilgi dönüşümü çoklu araştırma ve tartışma metotlarının kullanımı gerektirir. Politika analisti sadece bilgi üretmez, bunun yanında politika hakkındaki argümanların ve iddiaların bilgisinin bir bölümünü dönüştürür. Politika analisti değerler, gerçekler ve eylemler hakkında bilgi üretmeyi ve dönüştürmeyi ister (Dunn, 1994: 83). Bu bilgi üretme çabası arttıkça kavram zenginliği de artmaktadır.

Modern siyasal sistemde kamu politikası idari kurumların yer aldığı karmaşık bir sistem tarafından uygulanır (Chakrabarty ve Chand, 2012: 203). Kamu politikası sadece süreçleri ve onun sonuçlarını tanımlamak için kullanılmaz aynı zamanda tercihlerin yapıldığı

⁹ Örneğin 2000'li yıllarla birlikte kamu politikasında da -kamu yönetimindeki değişimlerle birlikte- yönetim temasının inceleme odakları arasında yer almıştır (Tabak vd. 2015: 90).

araçlar ve mekanizmalar dizinin bütünüyle de ilgilenir (Shires, 2004: 351). Ortaya çıkan devlet, siyasal aktörler ve halk arasındaki etkileşimi anlamak (Petridou, 2014: 12) ve açıklama çabaları kamu politikasını geliştirir. Bu gelişimin birbirinden farklı politika alanlarına göre ayrı çeşitlilik taşıdığı düşünüldüğünde geniş kavram havuzlarının oluştuğu söylenebilir. Bunların izlenmesi konusunda da sözlük-ansiklopedi gibi eserlerin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- ALTUNOK, Hatice ve GEDİKKAYA, Fatma Gül (2016), “Kamu Politikalarının Kuramsal Gelişimi”, ALTUNOK, Hatice ve GEDİKKAYA, Fatma Gül (Ed.). Kamu Politikaları Ansiklopedisi, Nobel Yayınları, Ankara, ss. 21-28.
- BERMAN, Evan ve RABİN, Jack (2008), Encyclopedia of Public Administration And Public Policy, Taylor & Francis Group, Boca Raton.
- BİLGİN, Nuri (2014), Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- CHAKRABARTY, Bidyut ve CHAND, Prakash (2012). Public Administration in a Globalizing World Theories and Practies, SAGE Publications, India.
- COCHRAN, Clarke; MAYER, Lawrence; CARR, T.R.; CAYER, Joseph; MCKENZIE, Mark; PECK, Laura (2012), American Public Policy An Introduction, Wadsworth Cengage Learning, USA.
- ÇEVİK, Hasan Hüseyin (2007), Türkiye’de Kamu Yönetimi Eğitimi: Eğitim ile Uygulama Arasındaki Eksiklikler ve Uyumsuzluklar Üzerine Bir Tartışma, AKSOY, Şinasi ve ÜSTÜNER, Yılmaz (Ed.) Kamu Yönetimi Yöntem ve Sorunlar, Nobel Yayınları, Ankara.
- DEMİR, Fatih (2011), “Kamu Politikası ve Politika Analizi Çalışmalarının Teorik Çerçevesi”, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 30, ss. 107-120.
- DUNN, William N. (1994), Public Policy Analysis: An Introduction, PrenticeHall, Englewood Cliffs, New Jersey.
- ERAT, Veysel (2014), “Türkiye’de Kamu Politikası Alan Yazını Üzerine Bir İnceleme”, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi, Sayı: 10, Haziran, ss. 92-117.
- FATTORE, Giovanni; DUBOIS, Hans; LAPENTA, Antonio (2012), Measuring New Public Management and Governance in Political Debate. Public Administration Review, Vol.72, No.2 , pp. 218- 227.
- GÖKÇE, Orhan (2006), İçerik analizi, Kuramsal ve Pratik Bilgiler, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- GREENE, Jeffrey D. (2005), Public Administration in the New Centruy A Concise Introduction, Wadsworth Cengage Learning, United States.
- GÜL, Zakir ve GÜL, Serdar Kenan (2013), “Siyaset Bilimi Perspektifinden Kamu Politikaları: Epistemolojik ve ontolojik Değerlendirmeler”, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 46, ss. 322-336.
- GÜLTEKİN, Sebahattin (2012), “Kamu Yöneticileri ve Kamu Politikası: Kamu Yönetimi Paradigmaları Çerçevesinde Teorik Bir Analiz”, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 26, Sayı: 3-4, ss. 85-100.
- HANSEN, Anders (2003), İçerik Çözümlemesi. İletişim Araştırmalarında İçerik Çözümlemesi, Çev. ÇEBİ, Murat Sadullah, Alternatif Yayınları, Ankara.

- HERKNER, Werner (2003), İçerik Çözümlemesi. İletişim Araştırmalarında İçerik Çözümlemesi, Çev. ÇEBİ, Murat Sadullah, Alternatif Yayınları, Ankara.
- HUANG, Renzong (2002), On the Nature of Public Policy, Chinese Public Administration Review, Vol: 1, No:3/4, pp. 275-282.
- İSLAMOĞLU, A. Hamdi (2009), Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Beta Yayınları, İzmit.
- KAPTI, Alican (2011), Önsöz, Kamu Politika Süreci Teorik Perspektifler, KAPTI, Alican (Ed.), Seçkin Kitabevi, Ankara.
- KARA, Eylem Şentürk (2016), “Harold Dwight Lasswell”, ALTUNOK, Hatice ve GEDİKKAYA, Fatma Gül (Ed.) Kamu Politikaları Ansiklopedisi, Nobel Yayınları, Ankara.
- KARKIN, Naci (2007), Lisans Düzeyinde Bazı Kamu Yönetimi, AKSOY, Şinasi ve ÜSTÜNER, Yılmaz (Ed.) Kamu Yönetimi Yöntem ve Sorunlar, Nobel Yayınları, Ankara.
- KÖSEOĞLU, Özer (2013), Meslek, Sanat ve Disiplin Olarak Kamu Politikası: Türkiye’ye İzdüşümleri, Bilgi Dergisi, Cilt:15, ss. 1 – 29.
- NAGEL, Stuart S. (1994), Encyclopedia of PolicyStudies, Marcel Dekker, Inc. New York.
- NEUMAN, Lawrence W. (2006), Toplumsal Araştırma Yöntemleri II, Çev. ÖZGE, Sedef, Yayınodası, Ankara.
- O’HARA, Philip A. (2002), International Encyclopedia of Public Policy, Journal of Economic and Social Policy, 6(2), Article 7.
- OLGUN, Burcu (2015), Amme İdaresi Dergisi’nde Kamu Politikası Çalışmalarının İzini Sürmek, VI. Kamu Politikaları Çalıştayı, Sakarya Üniversitesi, s.73-83.
- ORHAN, Gökhan (2007), Kamu Politikalarıyla İlgili Sorunlar Nasıl Çözülür?, AKSOY, Şinasi ve ÜSTÜNER, Yılmaz (Ed.), Kamu Yönetimi Yöntem ve Sorunlar, Nobel Yayınları, Ankara.
- ÖMÜRGÖNÜLŞEN, Uğur (2010), Türkiye’de Lisans Düzeyi Kamu Yönetimi Öğretiminde Yakın Dönemde Yaşanan Gelişmeler: Mevcut Durum, Sorun Alanları ve Gelişme Eğilimleri. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt: 65, No: 3, ss.123-161.
- PACESILA, Mihaela ve ROFIROIU, Alina (2006), “Recent Evolution Concerning the Study of Public Policy”, Administraie Sı Management Public, 7., pp. 149-156.
- PADIOLEAU, J. G. (2011), Lasswell Harold Dwight, 1902-1978, Sosyolojik Düşünce Sözlüğü, Çev: ARIBAŞ, Bülent, İletişim Yayınları, İstanbul.
- PERIDOU, Evangelia (2014), “Theories of the Policy Process: Contemporary Scholarship and Future Directions”, The Policy Studies Journal, Vol. 42, No: 1, pp. 512–532.
- SCHULTZ, David (2004), Encyclopedia of Public Administration and Public Policy, Facts On File, New York.
- SHAFRITZ, Jay M. (2004), The Dictionary Of Public Policy And Administration, Westview Press, United States of America.
- SHIREZ, Michael (2004), “Public Policy”, Encyclopedia of Public Administration & PublicPolicy, David, SCHULTZ (Ed.), Facts On File, Inc., United States of America.
- TABAK, Akif; BARDAK, Ahmet; ÖZTÜRK, Talih (2015), Kamu Politikası Disiplinindeki Dönüşümü Bibliyometrik Analiz Yöntemiyle Anlamak Mümkün mü?, VI. Kamu Politikaları Çalıştayı, Sakarya Üniversitesi, s.85-93.

YILDIZ, Mete; DEMIRCIOĞLU, Mehmet Akif; BABAOĞLU, Cenay (2011), Teaching Public Policy to Undergraduate Students: Issues, Experiences, and Lessons in Turkey, Journal of Public Affairs Education, Vol:17, No:3,pp. 343–365.

YILDIZ, Nuray (1998), Eskiçağın Başvuru Eserleri ve Eskiçağ Sözlükçülüğü ve Sözlükleri, Kebikeç, Sayı: 6, ss. 189-201.